

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	248
Land:	Rusland
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen
Udgivet:	20. juli 2011
Optaget på baggrundsmaterialet:	12. august 2011

Temanotat

Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen**

SUMMARY

This report concerns the security situation for the civilian population in Chechnya. The report shows that the security situation in Chechnya has gradually improved over the years after the first and second Chechen wars. From 2004 until 2007 there was a steady decline in the number of violent incidents in the republic. However, the amount of violent incidents rose again from around 2007, with a peak in 2009. The situation in 2010 and 2011 seems somewhat calmer again.

Violent incidents in the neighbouring republics such as Ingushetia, Dagestan and Kabardino-Balkaria have increased, and Chechnya is no longer the most violent republic in the area. The anti-terror operation that was introduced in Chechnya in 1999 was officially declared over in April 2009. Still, counter-terrorist regimes are introduced at regular intervals, especially in the southern parts of the republic. Chechen insurgents, who have gradually become radical Islamists over the years, target their actions against Chechen police and security forces. Fighting the insurgents is a primary task for Chechen authorities, which also implies that not only insurgents are at risk of being suspected of belonging to the insurgency.

SAMMENDRAG

Dette notatet omhandler sikkerhetssituasjonen for sivilbefolkningen i Tsjetsjenia. Notatet viser at sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia gradvis har forbedret seg utover på 2000-tallet, sammenliknet med hvordan den var under den første og den andre tsjetsjenske krigen. Fra 2004 og frem til 2007 var det en jevn nedgang i antall voldshendelser i delrepublikken. Voldsaksjoner tiltok igjen fra 2007, med en foreløpig topp i 2009. Mye tyder på situasjonen i 2010 og hittil i 2011 er roligere enn i 2009.

Samtidig har voldsnivået økt i omkringliggende områder som Ingusjetia, Dagestan og Kabardino-Balkaria, og Tsjetsjenia er ikke lenger det mest urolige området i regionen. Anti-terroroperasjonen som ble innført i Tsjetsjenia i 1999, ble offisielt avsluttet i april 2009. Likevel ser man at det innføres militær unntakstilstand med jevne mellomrom, særlig sør i delrepublikken. Tsjetsjenske opprørere, som har blitt mer islamistiske med årene, gjennomfører aksjoner mot tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker. Tsjetsjenske myndigheter har et stort fokus på å bekjempe opprørerne, hvilket innebærer at flere enn bare opprørere blir mistenkt for opprørsvirksomhet.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn for dagens situasjon	5
2.1 Kort om de to tsjetsjenske krigene	5
2.2 Tsjetsjeniseringsprosessen.....	6
2.2.1 Tsjetsjenske opprørere	7
3. Utviklingen av sikkerhetssituasjonen.....	8
3.1 Antall voldshendelser og drepte fra 2004 og frem til i dag	8
3.2 Forskjeller mellom nord og sør	11
3.3 Bortføringer og forsvinninger.....	11
3.4 Hevn og blodhevn – voldsspiral	12
4. Opprørsbevegelsen og ordensstyrkene.....	13
4.1 Opprørsbevegelsen	13
4.1.1 Ideologi	13
4.1.2 Organisering	14
4.1.3 Finansiering og støtte.....	16
4.1.4 Rekruttering og antall	16
4.1.5 Aksjoner.....	18
4.2 Ordensstyrkene	20
4.2.1 Antall	20
4.2.2 Hvem deltar i aksjoner	21
4.2.3 Overvåkning fra maktstrukturene og angiveri	22
4.2.4 Utenomrettslige arrestasjoner/anholdelser av uskyldige	22
5. Referanser	25

1. INNLEDNING

Notatet gir en redegjørelse for sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia, med henblikk på hvilken grad av trygghet den tsjetsjenske sivilbefolkningen opplever i forhold til vilkårlige overgrep, arrestasjoner, forsvinninger og drap. Hovedfokus er på sikkerhetssituasjonen, og i mindre grad på menneskerettighetssituasjonen, selv om disse forholdene delvis glir over i hverandre.

Den første delen av notatet gir en kort beskrivelse av bakgrunnen for dagens situasjon i Tsjetsjenia. Notatet tar deretter for seg sikkerhetssituasjonen generelt, og belyser til slutt de ulike partene i konflikten.

Det bør bemerkes at når man snakker om tsjetsjenske opprørere, snakker man til en viss grad også om opprørere i andre deler av Nord-Kaukasus, siden opprørsbevegelsene i de ulike Nord-kaukasiske delrepublikkene er bundet sammen i det Kaukasiske emiratet.

I tillegg bør det presiseres at eksakt informasjon om opprørsbevegelsen og myndighetenes aksjoner er vanskelig å oppnå. Innhold av informasjon vil også kunne være formet etter hvilke motiver "avsenderen" har for å gi ut informasjonen. Man bør ha dette i mente under lesing av delen som omhandler opprørerne.

Notatet baserer seg på skriftlige kilder fra blant annet menneskerettighetsorganisasjoner, nyhetsbaser og forskningsstiftelser. En del informasjon er også innhentet fra samtaler, eller skriftlig korrespondanse, med ulike kilder.

Notatet er ikke uttømmende, og referanselisten til slutt gir et utgangspunkt for videre lesning om temaet.

2. BAKGRUNN FOR DAGENS SITUASJON

2.1 KORT OM DE TO TSJETSJENSKE KRIGENE

Tsjetsjenia er en delrepublikk i Den russiske føderasjonen (Russland) med ca. 1,2 millioner innbyggere.¹ Delrepublikken har vært underlagt det russiske imperiet siden midten av 1850-tallet, da tsarens hær lyktes med å underlegge seg området. Siden den gang har tsjetsjenerne med jevne mellomrom gjort opprør. I 1944 deporterte

¹ Det ble gjennomført folketelling i Russland høsten 2010. Tsjetsjenia var en av de første føderasjonssubjektene som offentliggjorde sine tall med 1 236 000 innbyggere. Etter folketellingen i 2002 (1 088 816) ble det rapportert at befolkningstallet trolig ble blåst opp for å understøtte påstanden om normalisering i delrepublikken. Det har de siste årene blitt født mange barn i Tsjetsjenia, men det er også høy barnedødelighet, hvilket sår tvil om den rapporterte befolkningsveksten. Befolkningstallet har også betydning for føderale overføringer til republikkene (RFE/RL 2010e).

Stalin den tsjetsjenske befolkningen til Sentral-Asia under påskudd av at de samarbeidet med nazistene.²

Da Sovjetunionen brøt sammen i 1991 erklærte den tsjetsjenske lederen Džjokhar Dudajev Tsjetsjenia for selvstendig. Russiske føderale myndigheter reagerte på dette med å sende føderale tropper til Tsjetsjenia i 1994. Krigen var dårlig forberedt og russiske styrker led store nederlag. I 1996 trakk føderale styrker seg ut, det ble undertegnet en våpenhvileavtale, og Tsjetsjenia ble overlatt til å styre seg selv. Den såkalte selvstendighetsperioden (frem til 1999) var preget av lovløshet og politisk kaos. I 1999 gikk russiske føderale styrker på nytt inn i Tsjetsjenia. De føderale styrkene gjenerobret den tsjetsjenske hovedstaden Groznyj våren 2000 og satte Tsjetsjenia under direkte styre fra Moskva. Kamphandlingene fortsatte i varierende omfang, men nå mer som en lavintensiv geriljakrig.

2.2 TSJETSJENISERINGSPROSESSEN

Som resultat av en folkeavstemning i mars 2003 ble det vedtatt en ny grunnlov. Denne innebar en fortsatt tilknytning for Tsjetsjenia til Den russiske føderasjon, men gav likevel Tsjetsjenia stor grad av autonomi. I etterkant av folkeavstemningen i 2003 ble det avholdt eget presidentvalg, og den tsjetsjenske muftien og Moskva-lojale Akhmed-hadij Kadyrov ble valgt til president. Dette innledet den såkalte tsjetsjeniseringsprosessen i Tsjetsjenia, det vil si at den politiske makten i Tsjetsjenia ble overført til Moskva-lojale tsjetsjenere. Akhmed Kadyrov ble drept i et bombeattentat i Groznyj i 2004 og etter en periode med tsjetsjeneren Alu Alkhanov ved makten, ble den tidligere president Akhmed Karyovs sønn, Ramzan Kadyrov, innsatt som president våren 2007. Kadyrov har sittet som president siden, og fikk våren 2011 fornyet sin periode ytterligere (Ivanov 2011a).³

Situasjonen i Tsjetsjenia var med andre ord tidligere en konflikt mellom to hovedaktører: den russiske føderale hæren på den ene siden og tsjetsjenske opprørere på den andre. Dette bildet har endret seg de senere år, og konflikten står i dag mellom pro-føderale tsjetsjenske myndigheter og tsjetsjenske opprørere. Det kan sies å ha blitt en intern konflikt mellom tsjetsjenere, samtidig som Russland fremdeles er opprørernes hovedfiende og Kadyrov-regimet er fiende først og fremst i kraft av å være medløper.

På få år har Ramzan Kadyrov rukket å bli Tsjetsjenias sterke mann. Han har gjenoppbygget store deler av Tsjetsjenia ved hjelp av føderale midler, og sørger for at delrepublikken i dag er relativt fredelig. Dette er føderale myndigheter i Moskva tilfreds med. Men den økende stabiliteten i republikken er i stor grad oppnådd ved bruk av tvangsmakt og utstrakt bruk av vold fra myndighetenes side. Det slås hardt ned på all form for opposisjon og kritikk av myndighetene. Befolkningen er krigstrøtt og fornøyd med at det er roligere forhold, samtidig som det rapporteres om frykt i befolkningen.

Ramzan Kadyrov kan på mange måter sies å ha gjort Tsjetsjenia mer uavhengig av Moskva enn det noen gang har vært, også ideologisk og kulturelt. Han har blant

² Den ingusjetiske befolkningen ble også deportert til Sentral-Asia. I 1957 besluttet Khrusjov at de fikk returnere til henholdsvis Tsjetsjenia og Ingusjetia.

³ Både Akhmed Kadyrov, og sønnen Ramzan, støttet tsjetsjenske opprørere under den første tsjetsjenske krigen.

annet kontroll over egne sikkerhetsstrukturer og har innført lover basert på sharia, herunder forbud mot alkohol og pålegg om at kvinner må bære hodeplagg på offentlige steder. Han innfører med andre ord "egne lover" i Tsjetsjenia, som står i strid med russiske lover. Kadyrov fører Tsjetsjenia i en mer islamsk retning enn det tidligere har vært, riktignok basert på *sufi*-skolen innenfor sunni-islam.⁴ En slik islamisering av samfunnet, mener flere er en måte for Kadyrov å øke sin innflytelse på, men også en "metode" for å imøtegå radikale islamske opprørere og demme opp for rekruttering til opprørerne.

I motsetning til opprørsbevegelsen, har Kadyrov aldri stilt krav om formell løsrivelse fra Russland. Hans strategi synes først og fremst å være å kreve stadig mer autonomi for Tsjetsjenia, men uten å kreve formell status som selvstendig stat. Føderale myndigheter i Moskva lar Kadyrov være i fred, så lenge han sørger for at det er fredelig der.

2.2.1 Tsjetsjenske opprørere

Som nevnt over er dagens konflikt i Tsjetsjenia en konflikt mellom tsjetsjenske myndigheter, lojale mot russiske føderale myndigheter, og tsjetsjenske opprørere. Dagens tsjetsjenske opprørere fører ikke lenger en kamp for politisk selvstendighet for Tsjetsjenia, eller *Ichkeria* som de kalte det. Gradvis utover på 2000-tallet har konflikten blitt radikalisert, og den drives nå først og fremst ut fra målsetningen om å etablere en pan-kaukasisk islamsk stat basert på sharia-lover, også kalt det Kaukasiske emiratet (Fuller 2007a).

Motstandskampen er således ikke lenger kun isolert til Tsjetsjenia, men foregår også i andre Nord-kaukasiske delrepublikker.⁵ Til tross for at opprørerne er organisert under en felles "fane", det Kaukasiske emiratet, med mer eller mindre samme målsetning, synes likevel opprørerne i hver delrepublikk, eller "sektor", å føre sin kamp mot lokale myndigheter og russisk "okkupasjon" (al-Shisani, intervju oktober 2010).

Mange av de som kjempet mot russiske føderale styrker, og senere mot tsjetsjenske sikkerhetsstyrker, har enten byttet side og begynt å jobbe for Kadyrovs sikkerhetsstrukturer, reist til utlandet, eller så er de drept (Fuller 2007b). Mange av de som befinner seg i dagens opprørsbevegelse i Tsjetsjenia kjempet derfor trolig ikke under de to tsjetsjenske krigene, men er nye, unge rekrutter.⁶ Ifølge en rekke kilder med kunnskap om Nord-Kaukasus er opprørsbevegelsen i dag svakere og består av færre personer enn den gjorde tidlig på 2000-tallet. Rekrutteringen til opprørsbevegelsen, ikke bare i Tsjetsjenia, men også i andre deler av regionen, rapporteres likevel å være jevn (for mer informasjon om opprørere i Tsjetsjenia, se del 4.1).

⁴ I motsetning til opprørerne som i dag i stor grad tilhører *salafi*-retningen innen sunniislam.

⁵ Opprørere er spesielt aktive i Dagestan og i Ingusjetia. I løpet av 2010 tiltok opprørsvirksomhet også i delrepublikken Kabardino-Balkaria.

⁶ Det finnes imidlertid eksempler på personer som har deltatt i opprørsbevegelsen siden første og tidlig andre krig.

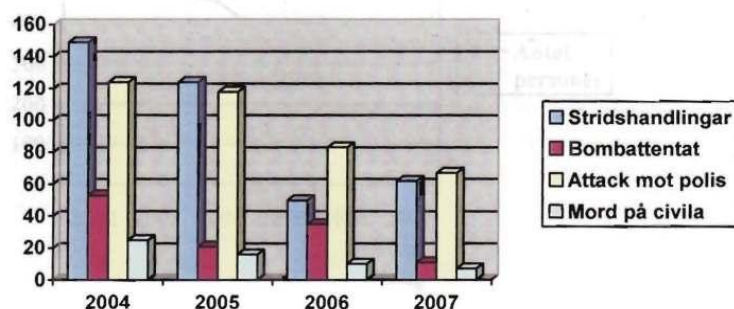
3. UTVIKLINGEN AV SIKKERHETSSITUASJONEN

3.1 ANTALL VOLDSHENDELSER OG DREPTE FRA 2004 OG FREM TIL I DAG

Den generelle sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia har forbedret seg de senere årene. Ramzan Kadyrovs militære kontroll, i kombinasjon med en svekket opprørsbevegelse og en krigstrøtt befolkning, pekes på som sannsynlige forklaringer på den forbedrede situasjonen.

Statistikk fra UN Department of Safety and Security (UNDSS) viser en jevn nedgang i antall strids- og voldshandlinger i perioden 2004 til 2007:

Statistikk fra UNDSS avseende sikkerhetsincidenter i Tsjetsjenia

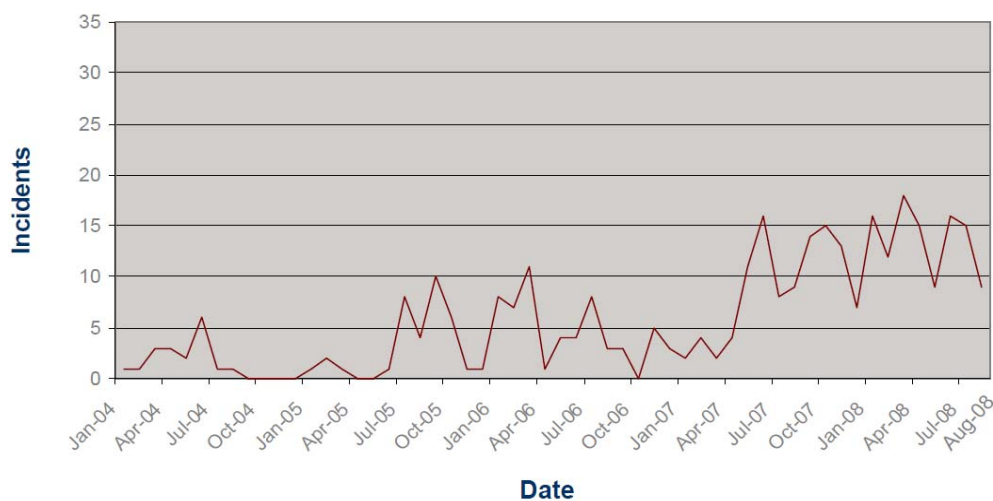
UNDSS (som gjengitt i Migrationsverket 2008)

Som det fremgår av tabellen over oppstod den største nedgangen i voldshandlingene mellom 2005 og 2006. Tilbaketrekking av føderale styrker, Kadyrovs etter hvert sterke kontroll, og ikke minst opprørernes svekkede posisjon, spesielt etter drapene på opprørslederne Aslan Maskhadov (i 2005) og Sjamil Basajev (i 2006), blir nevnt som årsaker til nedgangen.

Man så imidlertid en økning i antall voldshendelser i Tsjetsjenia i perioden 2007-2008.⁷ Grafen under illustrerer dette. Tall for 2009 viser en ytterligere økning i antall voldsepisoder, sammenlignet med 2008 (se under). En styrket opprørsbevegelse med jevn rekruttering av opprørere, kombinert med et press fra føderale myndigheter for å få pågrepet flest mulige opprørere, blir vist til som forklaringer på økningen i volden. Som grafen under viser tiltar volden vanligvis i månedene april til oktober, som følge av at opprørerne intensiverer sine aksjoner i sommerhalvåret.

⁷ Med "voldshendelser" menes voldelige aksjoner begått av opprørere og av sikkerhetsstrukturer.

Violent Incidents in Chechnya January 2004 – August 2008

Center for Strategic and International Studies (CSIS) 2008

I 2008 var det ifølge en rapport utgitt av Center for Strategic and International Studies (CSIS) (Mendelson, Malarkey & Moore 2010) like i overkant av 200 voldsepisoder i Tsjetsjenia, mens det i 2009 var rett i underkant av 300.⁸ Ifølge en annen rapport fra CSIS, som har sett på voldshendelser fra og med mai til og med august 2010, ble det registrert i overkant av 70 voldshendelser i delrepublikken (Malarkey & Moore 2010). Hva gjelder tall for hele 2010, foreligger det ikke tall fra CSIS. Nyhetsstedet Kavkazkij-uzel (2011) opplyser at i løpet av hele 2010 inntraff det 37 eksplosjoner og terrorhandlinger i Tsjetsjenia. Kavkazkij-uzels "definisjon" på voldshendelser ("eksplosjoner og terrorhandlinger") er smalere enn den som CSIS opererer med, hvilket kan forklare hvorfor tallet er mindre enn det tallet CSIS presenterer for sommerhalvåret 2010. Uavhengig av dette, er hovedinntrykket at det synes å ha vært en nedgang i antall voldshendelser for 2010 og de første månedene av 2011, sammenlignet med 2009.

I april 2009 erklærte russiske føderale myndigheter offisielt slutten på den andre tsjetsjenske krigen (blir av russiske myndigheter omtalt som "anti-terroroperasjonen"). Erklæringen var ment å forstås dit hen at sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia var stabil, men innebar i realiteten ingen nedgang i voldsepisoder. Antallet voldsepisoder i de påfølgende 12 månedene etter erklæringen økte sammenlignet med de foregående 12 månedene. I de påfølgende 12 månedene ble 292 personer drept i Tsjetsjenia (Kuchins, Malarkey & Markedonov 2011). Ifølge ulike kilder har det i perioder etter erklæringen med jevne mellomrom vært innført

⁸ Når CSIS' tall på voldshendelser brukes, omfatter det bortføringer av sivile og militære, bomber (også udetonerte), likvideringer av sivile og militære, angrep begått av opprørere, politi eller militære operasjoner mot opprørere, våpenfunn og ødeleggelse av eiendom begått av opprørere. CSIS bruker først og fremst hendelser rapportert av nyhetsstedene Kavkazkij-uzel som grunnlag for sine tall. Når CSIS begrunner bruken av nyhetsstedet Kavkazkij-uzel, viser de til at rapporteringer fra dette nyhetsstedet av en rekke kilder omtales som grundige og pålitelige (CSIS 2008).

militær unntakstilstand med påfølgende anti-terror operasjoner ("counter-terror operations") i ulike distrikter.

Som følge av krigene på 1990- og 2000-tallet var Tsjetsjenia lenge det mest voldsutsatte området i Nord-Kaukasus. Dette er ikke lenger tilfellet. Antall voldsepisoder har økt kraftig i andre deler av Nord-Kaukasus de siste par årene. Ifølge en rapport utgitt av CSIS (Kuchins, Malarkey & Markedonov 2011) har voldsnivået i Tsjetsjenia fra august 2008 vært lik eller lavere enn i naborepublikkene Ingusjetia og Dagestan. De fleste voldsepisodene inntraff i delrepublikkene Dagestan og Ingusjetia, med Tsjetsjenia på en tredjeplass. Nedenfor følger en oversikt over tall (Kavkazkij-uzel 2011) på ofre i de ulike delrepublikkene i Nord-Kaukasus i 2010. Tallene inkluderer drepte og sårede opprørere, representanter for politi- og sikkerhetsstyrker og sivile.

Tabell 1:

	Drepte	Sårede
Dagestan	378	307
Ingusjetia	134	192
Tsjetsjenia	127	123
Kabardino-Balkaria	79	82

Kavkazkij-uzel 2011

Det er viktig å se disse tallene i forhold til delrepublikkenes folketall og geografiske utstrekning. For eksempel har Ingusjetia, med omtrent like mange drepte som Tsjetsjenia, under halvparten av Tsjetsjenias befolkning. I tillegg er Tsjetsjenia omtrent fem ganger så stort som Ingusjetia.

Hva gjelder antallet sivile ofre i Tsjetsjenia, rapporterte nyhetsstedet Kavkazkij-uzel at i løpet av 300 dager etter erklæringen om avslutning på den andre krigen, ble 18 sivile drept og 32 såret som følge av konfrontasjoner mellom politi- og sikkerhetsstyrker og opprørere. Til sammenligning ble 17 sivile drept og 15 såret i løpet av de 300 dagene før erklæringen (Jamestown 2010a). Det samme nyhetsstedet rapporterte om tre drepte sivile for hele 2010, mens 30 ble såret. Hva gjelder antall drepte sivile kan disse tallene være usikre fordi det er knyttet tvil til bakgrunnen til noen av de drepte. Det rapporteres tilfeller der myndighetene opplyser at den drepte er opprører, mens slektningene til den drepte opplyser at vedkommende ikke har hatt noen forbindelser til opprørerne.

Sivile skades og omkommer også som følge av at de trækker på landminer som ligger igjen etter krigene. Under begge krigene ble områder av Tsjetsjenia minelagt. 14 000 hektar land skal være minelagt i dag. Det pågår et arbeid for å rydde territoriet for miner, blant annet etter ordre fra Russlands president Dmitrij Medvedev (RIA Novosti 2010).

3.2 FORSKJELLER MELLOM NORD OG SØR

Tsjetsjenia er et lite område, og dekker drøye 19 000 kvadratkilometer. Det kan synes noe kunstig å skille mellom ulike grader av sikkerhet i delrepublikken på grunn av dets begrensede område. På generelt grunnlag kan det imidlertid sies at områdene i nord har vært roligere enn områdene i sør. Områdene i nord, på grensen mot Stavropol Krai (Shelkovskij-, Naderetsjnyj- og Naurskijdistriktene), ble under begge krigene spart for det meste av bombing, mens områdene sørover har vært rammet av krigshandlinger (representant for russisk menneskerettighetsorganisasjon, e-post september 2010). Fjellområdene i sør, mot grensen til Dagestan og Georgia, har særlig under den andre tsjetsjenske krigen vært tilholdssted for opprørerne. Dette har medført at føderale styrker, samt tsjetsjenske sikkerhetsstyrker, spesielt har fokusert på disse områdene i jakten på opprørere (Umarova 2007).

3.3 BORTFØRINGER OG FORSVINNINGER

Bortføringer og forsvinninger av sivile har vært utbredt under begge de tsjetsjenske krigene. Anslagsvis 3-5000 mennesker er forsvunnet i Tsjetsjenia siden 1999, ifølge den russiske menneskerettighetsorganisasjonen Memorial.

Memorial (2010), som har vært tilstede og observert situasjonen i Tsjetsjenia siden 2002, har rapportert om en jevn nedgang i antall bortføringer de siste fem til seks årene.⁹ Organisasjonen beskriver 2002 som året med flest antall bortføringer og påfølgende forsvinninger, og mener at føderale militære, samt spesialstyrker sendt til Tsjetsjenia, stod bak de fleste av disse hendelsene, blant annet som følge av hyppige såkalte utrenskningsaksjoner.¹⁰

Tall fra Memorial viser at antall bortføringer sank kraftig fra 2005/06, og spesielt i 2007. Som tidligere nevnt blir tilbaketrekking av føderale styrker, Kadyrovs sterke kontroll, og ikke minst opprørernes svekkede posisjon som følge av drapene på opprørslederne Maskhadov og Basajev, nevnt som årsaker til nedgangen av voldshendelser, inkludert bortføringer. Memorial (2010) mener at nedgangen var et resultat av en styrt prosess fra tsjetsjenske myndigheter, der Ramzan Kadyrov gav sikkerhetsstyrkene ordre om at praksis med bortføringer skulle opphøre.

Fra 2008 økte imidlertid antallet bortføringer igjen. Tallet fordoblet seg fra 2008 til 2009 (se tabell 2), noe som må sees i sammenheng med en styrket opprørsbevegelse, samt press fra føderale myndigheter på å få pågrepet flest mulige opprørere. Det bør her påpekes at selv med en fordobling av antallet bortføringer i 2009, er tallene for 2009 likevel langt lavere enn tallene for de enkeltvise årene i perioden 2002-2006. Samtidig er det ved lesning av tallene viktig å ha i mente at Memorial høsten 2009 stengte sitt kontor i en periode, hvilket gjorde at organisasjonen kun fikk registrert skriftlige henvendelser.¹¹ I tillegg mener organisasjonen at befolkningen de senere år har blitt mer tilbakeholdne med å rapportere til organisasjonen, som følge av frykt for represalier. Dette, i kombinasjon med at de kun dekker deler av Tsjetsjenia,

⁹ Memorial har kun dekket 25-30 % av det tsjetsjenske territoriet, og organisasjonen selv mener at for å få realistiske tall må de ganges med to til fire.

¹⁰ Aksjoner der hele landsbyer ble avstengt og gjennomført dør-til-dør aksjoner på jakt etter opprørssoldater.

¹¹ Kontoret ble stengt som en følge av at Natasha Estemirova, menneskerettighetsaktivist og ansatt i Memorial i Tsjetsjenia, ble drept sommeren 2009. Flere andre ansatte i Memorial ble truet i tiden etter drapet på Estemirova.

bidrar ifølge organisasjonen til at tallene etter all sannsynlighet er høyere (Memorial 2010).

Tabell 2:

År	Antall bortføringer	Løslatt/løslatt ved løsepenger	Funnet drept	Forsvunnet	Funnet i varetekt
2002	544	91	81	372	-
2003	498	158	52	288	-
2004	450	213	26	203	8
2005	323	155	25	128	15
2006	187	94	11	63	19
2007	35	23	1	9	2
2008	42	21	4	12	5
2009	93	60	10	19	4
2010	27	8	-	8	11

Memorial 2010

3.4 HEVN OG BLODHEVN – VOLDSSPIRAL

Det har vært utstrakt bruk av vold i Tsjetsjenia mer eller mindre siden begynnelsen av 1990-tallet. Som følge av konfliktene har svært mange på begge sider av konflikten mistet familiemedlemmer, eller familiemedlemmer/personer selv har blitt bortført. Mange har mye å hevne etter år med konflikt. Som følge av at familiesamhold er sterkt, blodhevnstradisjonen er intakt og at folk har liten tillit til rettsapparatet, tar mange loven i egne hender. Hvilke situasjoner som er resultat av tradisjonell blodhevn og hvilke situasjoner som er ordinære hevnaksjoner er imidlertid vanskelig å vite.¹²

I tillegg, i et samfunn preget av kraftig vold over så mange år, er terskelen for å ta i bruk vold svært lav. De fleste unge har vokst opp med krig og konflikt. Totalt sett bidrar dette til en voldsspiral i det tsjetsjenske samfunnet.

Høy grad av våpentetthet er et ytterligere moment som bidrar til voldskulturen. De fleste mennesker i Tsjetsjenia eier våpen. Det sees våpen overalt; i hjemmene, på gaten, i biler, det skytes med våpen i bryllup (Laurén 2009).

¹² For mer informasjon om bruken av blodhevn, se Temanotat Tsjetsjenia: Bruken av blodhevn, datert 5. februar 2010.

4. OPPRØRSBEVEGELSEN OG ORDENSSTYRKENE

4.1 OPPRØRSBEVEGELSEN

4.1.1 Ideologi

Opprørerne i Tsjetsjenia har beveget seg bort fra tanken om et eget selvstendig politisk Tsjetsjenia, til å kjempe mot "den vantro okkupanten" som de kaller Russland, og for opprettelsen av et Sharia-styrt område på tvers av de Nord-kaukasiske delrepublikkene – det Kaukasiske emiratet (Yarlykapov 2007).¹³ Det er fremdeles et "selvstendig" Tsjetsjenia som er målet, men innenfor en større geografisk sammenheng. Til tross for at den tsjetsjenske opprørsbevegelsen synes å ha hatt en sentral rolle i opprettelsen av det Kaukasiske emiratet, fremstår den mer marginalisert nå enn tidligere. Det relativt lave antallet voldsaksjoner begått av opprørere i Tsjetsjenia de siste årene, sammenlignet med antall aksjoner i de andre Nord-kaukasiske delrepublikker, spesielt Dagestan og Ingusjetia, illustrerer dette (Hahn 2011).

De aller fleste muslimer i Nord-Kaukasus tilhører *sufi*-retningen innenfor sunni-islam, som betegnes som en blanding av religion og tradisjoner. Dagens opprørere i Nord-Kaukasus tilhører i hovedsak *salafi*-retningen innenfor sunni-islam. På generelt grunnlag kan salafistene sies å dyrke den "rene" form for islam slik den ble praktisert på profeten Mohammeds tid.¹⁴ De Nord-kaukasiske salafistene ønsker å rengjøre islam for lokale tradisjoner og hedenske innslag (Akaev 2010).¹⁵

Det er ulike retninger innenfor salafismen, og ikke alle salafister er militante (Al-Shishani, møte mars 2011). De Nord-kaukasiske opprørerne kan betegnes som salafist-jihadister, det vil si at de gjør opprør med bruk av væpnet makt. Samtidig befinner det seg en del salafister i Nord-Kaukasus, spesielt i Dagestan, som ikke deltar i, eller støtter, opprørsbevegelsen.¹⁶ Slike såkalte fredelige, tradisjonelle salafister er heller ikke nødvendigvis mot den russiske staten (Markedonov 2010b).

Det kan videre synes som det varierer i hvilken grad opprørerne er skolerte i islam. Den russiske forskeren Sergey Markedonov (2010b) mener at opprørerne ofte mangler et teologisk grunnlag. For eksempel fremstår ikke det Kaukasiske emiratets leder Doku Umarov som spesielt skolert, mens kjente "ideologer" blant opprørerne som Said Buryatsky (død 2010) og Anzor Astemirov (død 2010) er eksempler på det motsatte. Det vil nok kunne variere hvor skolerte vanlige opprørere er i islam,

¹³ Emiratet er ikke en reell statsdannelse.

¹⁴ Man skal likevel være varsom med å sette likhetstegn mellom opprørsvirksomhet og salafisme. Kjente opprørere som ikke bekjente seg til salafismen, men som var sufister, var Dzhokar Dudajev (grunnleggeren av det uavhengige Ichkeria) og opprørslederen Aslan Maskhadov.

¹⁵ I russisk massemedia og blant myndigheter blir salafistene ofte referert til som *wahhabi*. Ordet *al-Wahhabiya* kommer fra Muhammad ibn al-Wahhab, grunnleggeren av en konservativ gren i islam, som levde i Saudi-Arabia på 1700-tallet. Hans religiøse lære ble senere den saudiarabiske statens offisielle religiøse ideologi. Hans tilhengere omtalte seg selv ikke som wahhabister, men som "de som følger forgjengerne", eller salafister (Markedonov 2010).

¹⁶ Etter Sovjetunionens sammenbrudd så man i flere områder en fremvekst av islam, også mer konservativ islam. Den tsjetsjenske forskeren Vakhit Kh. Akaev mener man fikk et ideologisk vakuum etter Sovjetunionens oppløsning, som blant annet ble fylt med religion, også ekstreme strømninger (Akaev 2010).

spesielt tatt i betraktning at mange lar seg verve som følge av hevnmotiver og opposisjon mot de sittende myndighetene. Ifølge en ekspert på islamske grupper, Murad Batal al-Shishani, vil opprørsmedlemmer ikke nødvendigvis besitte detaljert religiøs kunnskap.

4.1.2 Organisering

Det Kaukasiske emiratet kan på mange måter sies å være en paraplyorganisasjon for opprørerne i Nord-Kaukasus. Som nevnt har de tsjetsjenske opprørerne siden 2007 vært underlagt det Kaukasiske emiratet, som følge av at den daværende lederen for opprørsbevegelsen i Tsjetsjenia, Doku Umarov, i en kunngjøring i oktober 2007 formelt oppløste *Ichkeria* og fjernet de politisk-geografiske grensene til delrepublikkene i Nord-Kaukasus.¹⁷ Han erklærte samtidig dannelsen av det Kaukasiske emiratet. Fra høsten 2010 har imidlertid en rekke tsjetsjenske opprørsledere trukket tilbake sin støtte til emiratets leder, Umarov (se under).

Hva gjelder emiratets struktur, befinner lederen, eller *emiren*, seg øverst i hierarkiet. Lederen har siden 2007 vært Doku Umarov, opprinnelig opprørsleder for den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, og sufist fra brorskapet Kadiria (Vachagaev 2006). Under lederen sitter en nestleder, *naib*. Den tredje høyest rangerte posisjonen i emiratet er *qadien*, som er den øverste dommeren for Sharia domstolen. Under lederskapet har man det rådgivende organet, *Majlis al-Shura*. Lederne for opprørerne i de ulike delrepublikkene sitter i dette rådet. Under Shuraen har man ulike komiteer: den militære komiteen, den juridiske komiteen og pressekomiteen (Vachagaev 2010a; al-Shishani, møte oktober 2010; Jane's World Insurgency and Terrorism 2011).

Militært synes emiratet å være inndelt i ulike fronter, eller *vilayats* (arabisk: provins) som i all hovedsak korresponderer med de tradisjonelle politisk-geografiske grensene i regionen: Vilayat Dagestan, Vilayat Nokhchicho (Tsjetsjenia eller Ichkeria), Vilayat Ghalghaycho (Ingusjetia og Nord-Ossetia), Vilayat Kabarda, Balkaria og Karachay, Vilayat Cherkessia og Vilayat Nogai (Wordpress u.å; Hahn 2010; Jane's World Insurgency and Terrorism 2011).¹⁸

Vilayat Nokhchicho (Den tsjetsjenske provinsen) er igjen delt opp i en østlig front, i en sentral front og i en sørvestlig front (Jane's World Insurgency and Terrorism 2011; Schaefer 2011).

Til tross for emiratets "sentraliserte" struktur, synes opprørerne i de ulike delrepublikkene, i praksis å være mer eller mindre løsrevet fra hverandre. Den geografiske inndelingen, samt det store antallet sikkerhetsstyrker i regionen, gjør det vanskelig for lederne av de ulike frontene å møtes. Emiratet fungerer mer som et nettverk, der individuelle celler foretar operasjoner uten å konsultere oppover i systemet. Ikke sjelden tar imidlertid emiratets leder på seg ansvaret for aksjoner som

¹⁷ Ideen om en "pan-Kaukasiske front", skal opprinnelig ha tilhørt den tsjetsjenske krigsherren Sjamil Basayev (Jane's World Insurgency and Terrorism 2011).

¹⁸ Vilayat Nogai består av opprørere av etniske nogaier, som opprinnelig er et tyrkisk folkeslag. I sør-Russland bor det nogaier i nordlige deler av Dagestan, Stavropol Krai, Karachay-Cherkessia og Astrakhan. Nogai opprørerne holder til i nordlige deler av Tsjetsjenia, på grensen til Stavropol Krai (Wikipedia u.å; Jane's World Insurgency and Terrorism 2011).

han nødvendigvis ikke var orientert om. Det får ”organisasjonen” til å fremstå som sterk og samlet (Markedonov 2010a; al-Shishani, møte oktober 2010).

De tsjetsjenske (og de Nord-kaukasiske) opprørerne er ofte organisert i *jamat*. Jamat betyr ”gruppe” på arabisk, og har ikke nødvendigvis noen religiøs konnotasjon. I et islamsk samfunn vil jamat i sin opprinnelige betydning omfatte en gruppe av muslimer i en landsby eller område, gruppert rundt en moské (Vachagaev 2005; Yarlykapov 2007). Militante jamater har særlig vokst frem de siste ti årene. En militant jamat er en regional samling av opprørsgrupper, som ledes av en *emir*. Disse jamatene vil igjen inneholde flere mindre grupper (jamater) av opprørere, som kan korrespondere med distrikter og som ledes av lokale emirer. Det er ikke nødvendigvis slik at medlemmene i en gruppe vil kjenne medlemmene i en annen gruppe, og det er ikke kjent hvorvidt disse lokale jamatene opererer selvstendig, eller om deres aksjoner koordineres av den overordnede jamaten (emiren). Heller ikke alle opprørerne er organisert i jamater (Vachagaev 2006; Yarlykapov 2007; McGregor 2006; Al-Shishani, møte mars 2011; Jane’s World Insurgency and Terrorism 2011).

Det har med jevne mellomrom vært stor uenighet og interne stridigheter om politisk og religiøs profil innenfor opprørsbevegelsen. Eksempelvis trakk flere tsjetsjenske opprørsledere høsten 2010 tilbake sin troskapsed til emiratets leder, Doku Umarov, og erklærte at de ikke lenger ville ta imot ordre fra ham. Utbrytergruppen utropte Hussein Gakayev som leder (emir) av den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, mens Tarkhan Gaziyeu ble utnevnt som nestleder. Aslanbek Vadalov, som tidligere satt som Umarovs nestkommanderende, og den arabiske Mukhannad, er andre kjente navn blant utbryterne (Jamestown 2010c; Jane’s Islamic Affairs Analyst 2010).¹⁹

Det er ulike teorier for hvorfor splittelsen oppstod. En av teoriene er at det er uenighet mellom emiratets ledelse og de tsjetsjenske utbryterne om den politiske og religiøse profilen til emiratet. Umarov ser som nevnt for seg et pan-Kaukasisk emirat, med omdannelsen av de nasjonale republikkene Tsjetsjenia, Dagestan, Ingusjetia, Kabardino-Balkaria i såkalte *vilayats* (provinser). Han har også adoptert en jihadistisk retorikk de senere år. Tsjetsjenske opprørere synes på sin side å ha sett mer nasjonalt på konflikten og blir beskrevet som mer moderate (Jamestown 2010c; Jane’s Islamic Affairs Analyst 2010; Vachagaev 2010e). En annen teori er at det hele bunner i en maktkonflikt som følge av misnøye med Umarovs ledelse i emiratet. Utbryterne skal ved flere anledninger ha vist til at Umarov ikke rådfører seg med det rådgivende organet, Majlis al-Sjura, ved viktige beslutninger. Utbryterne skal ha ønsket å erstatte Umarov i ledelsen av emiratet, også for å styrke den stadig svakere stillingen til den tsjetsjenske delen av opprørsbevegelsen innenfor emirate. (RFE/RL 2010b; Jamestown 2010b; Norges ambassade i Russland 2011).

Mange tsjetsjenske opprørere og opprørsledere skal ha valgt å følge utbryterne (Norges ambassade i Russland 2011; RFE/RL 2010b; Hahn 2011; Vachagaev 2011).

¹⁹ Mukhannad ble drept i slutten av april 2011.

4.1.3 Finansiering og støtte

Sannsynligvis får opprørerne sin finansiering fra ulike hold. Det antas at opprørerne mottar noe støtte fra jihadistiske grupper i utlandet, men det er usikkert hvor mye. Ifølge flere kilder, blant annet Jane's World Insurgency and Terrorism (2011), kommer en viktig del av opprørernes finansiering fra kriminell aktivitet, blant annet i form av pengeutpressing av lokale forretningsmenn og vanlige folk. Videre mottar opprørerne fremdeles støtte fra lokalbefolkningen og fra nettverk i lokalmiljøet. Tidligere, da tsjetsjenske opprørere primært kjempet for politisk selvstendighet fra Russland, hadde de stor støtte fra den tsjetsjenske befolkningen. Det var utbredt at den tsjetsjenske befolkningen støttet opprørerne med mat, medisiner, husly og andre nødvendigheter.

Slik Landinfo nå forstår situasjonen, er det fremdeles slik at befolkningen bistår opprørere, men at bistand er mindre utbredt enn tidligere. Ifølge en kilde fra Tsjetsjenia som Landinfo møtte i januar 2011, er det i dag liten grad av frivillig bistand, men hvis opprørere oppsøker hus med spørsmål om mat, vil folk etter all sannsynlighet bistå. En journalist i nettavisen Kavkazkij-uzel (møte, mai 2011) mener at vanlige folk først og fremst støtter opprørerne moralsk og mer indirekte med tjenester. Det kan innebære å la nøkkelen til huset ligge ute slik at opprørere kan benytte huset, låne bort bilen til noen som vil hjelpe opprørerne, eller sette ut mat til dem. Men journalisten mener lokalbefolkningen med all sannsynlighet også bistår mer direkte, blant annet med finansiell støtte. En representant for en internasjonal organisasjon (møte i Moskva, juni 2009) opplyste at opprørerne trenger mat, og at befolkningen føler seg forpliktet til å gi dem det.

Det er flere årsaker til at den store støtten blant befolkningen har blitt mindre. For det første er det færre opprørere i dag enn det var under krigene. For det andre har opprørerne blitt mer fundamentalistiske og promoterer et "globalt jihad". Folk identifiserer seg derfor i mindre grad med opprørerne i dag enn de gjorde tidligere. I tillegg slår tsjetsjenske myndigheter hardt ned på, og straffeforfølger, bistand til opprørere (Landinfo 2009b). På den annen side er opprørsvirksomhet den eneste formen for "organisert" opposisjon i Tsjetsjenia i dag, hvilket forklarer hvorfor befolkningen fremdeles støtter dem på ulike måter (journalist i Kavkazkij-uzel, møte mai 2011).

Vitnemål fra avhoppere, fra opprørerne, og fra Umarov selv, tyder på at opprørerne mangler midler til våpen, mat og medisiner. Flere kilder antyder at mangel på økonomiske midler kan være noe av årsaken til at opprørerne i økende grad de siste årene har tatt i bruk selvmordsbombere. Selvmordsbombere koster lite og rammer effektivt. Det kan heller ikke sees bort fra at våpen kjøpes svart og forsynes opprørerne gjennom organiserte kriminelle grupper (Sadulayev 2009; al-Shishani, møte oktober 2010; RFE/RL 2010c; Jane's Worlds Insurgency and Terrorism 2011).

4.1.4 Rekruttering og antall

Opprørerne i Tsjetsjenia bestod under krigene av et bredt lag av befolkningen, inkludert intelligentsiaen. Men rekrutteringsgrunnlaget har blitt smalere med årene, spesielt når fokus har blitt opprettelsen av et islamsk emirat (Yarlykapov 2007; Vachagaev 2006). Kilder opplyser at det er jevn rekruttering til opprørere, først og fremst blant unge menn, og at de som rekrutteres blir stadig yngre, helt ned til 16-17

års alderen. Rekrutteringen skjer i hovedsak gjennom bekjentskap og relasjoner til opprørsmedlemmer, men også gjennom opprørernes nettsteder, som det har blitt flere av de siste årene. Det er ikke kjent at opprørerne driver særlig grad av tvangsrekruttering (Malashenko, intervju juni 2009; internasjonal organisasjon, intervju i Moskva juni 2009; RFE 2011b; al-Shishani, møte mars 2011).²⁰

Det synes å være flere årsaker til at unge rekrutteres til opprørsbevegelsen. Den russiske forskeren Sergei Markedonov (2010b) viser til at opprørerne er en blandet gruppe. Noen er dypt religiøse og blir med av den grunn. Andre er desillusjonerte unge, som enten rekrutteres ut fra hevnmotiver (som følge av at slektninger har blitt drept), eller som følge av opposisjon mot korrupte myndigheter og mangel på fremtidsutsikter. Ifølge en internasjonal organisasjon, som Landinfo møtte i Moskva i juni 2009, er det å slutte seg til opprørerne den eneste kanalen for opposisjon i Tsjetsjenia.

Mange som kjempet for et politisk selvstendig Tsjetsjenia under første krig og i den tidlige fasen av andre krig har forlatt opprørsbevegelsen, vel vitende om at kampen for et politisk selvstendig Tsjetsjenia mer eller mindre er lagt død. De har enten benyttet seg av amnestier, skiftet side og begynt å jobbe for Kadyrov, eller reist. Mange tidligere selvstendighetskjemper har også blitt drept, og nye har kommet til. Det er imidlertid fremdeles personer i opprørsbevegelsen som har kjempet siden første og andre krig. Landinfo er ikke kjent med hvor mange dette dreier seg om og hvilke posisjoner disse har, men har sett rapporteringer om at flere drepte personer i ledersjiktet har vært med over mange år. Emir Mukhannad, Emir Tarkhan og Sheikh Mansur skal være eksempler på personer som har deltatt siden første eller begynnelsen av andre krig.²¹ Flere av disse langvarige medlemmene har imidlertid markert motstand til nåværende emir Doku Umarovs skrinleggelse av selvstendighet for Tsjetsjenia og erklæring om opprettelse av det Kaukasiske emirat med seg selv som leder (se del 4.1.2) (Vachagaev 2010b; RFE/RL 2011a).

Det er få kilder som kan gi uavhengige og verifiserbare tall på hvor mange opprørere det er i Tsjetsjenia i dag. Hva gjelder slike tall må en ta forbehold om at begge sidene i konflikten har en interesse av å oppgi feilaktige tall til motstanderen. Ifølge den tsjetsjenske presidenten, Kadyrov, er det ca. 50-70 opprørere igjen i delrepublikken. Dette tallet har han operert med i flere år. Det føderale sikkerhetsbyrået (FSB) opererer med et tall på 400-500 opprørere i Tsjetsjenia, mens innenriksministeriet opplyser at det er rundt 200 (Ria Novosti 2010). Opprørsbevegelsens tall på antall opprørere i hele Nord-Kaukasus varierer vidt. Ved en anledning opplyste de at det finnes det opp til 30 000 opprørere i regionen, ved en annen anledning ble det opplyst at tallet var 5000 (Kavkaz Center 2010; Vachagaev 2010c). Det sannsynlige tallet ligger nok nærmere 5000 enn 30 000.

²⁰ Kjente nettsteder er blant annet hunafa.com (ingusjetiske opprøreres nettsted), kavkazcenter.com (det Nord-kaukasiske emiratets nettsted), jamaatshariat.com (den dagestanske opprørsgruppen Jamaat Shariats nettsted).

²¹ Emir Mukhannads ekte navn sies å være Khaled Youssef Mohammad al-Elitat. Han sies å være jordaner, og skal ha deltatt i opprørsbevegelsen i Tsjetsjenia siden 2000. Mukhannad ble drept våren 2011 (RFE/RL 2011d). Emir Tarkhans egentlige navn skal være Tarkhan Gaziev. Gaziev skal ha hatt lederposisjoner i den tsjetsjenske opprørsbevegelsen siden 1999, og er en av de tsjetsjenske opprørslederne som brøt med Det Kaukasiske emiratet sommeren 2010 (se del 4.1.2) (Vachagaev 2011). Sheikh Mansur (egentlige navn Arbi Yovmirzajev) skal ha deltatt siden den første tsjetsjenske krigen. Han ble drept i 2010 (RFE/RL 2011a).

4.1.5 Aksjoner

Mye tyder på at aksjonene til opprørerne i Tsjetsjenia først og fremst er rettet mot ansatte i politiet, mot personer innenfor de tsjetsjenske sikkerhetsenhetene og mot ansatte i andre myndighetsorganer. I løpet av 2010 skal 137 av totalt 250 ofre for voldshandlinger mellom tsjetsjenske myndigheter og opprørerne, ha vært ansatte i politi- og sikkerhetsstrukturer.²² Av de resterende 113, skal 30 ha vært sivile og resten opprørere (Jane's World Insurgency and Terrorism 2011; Kavkazkij-uzel 2011).²³

Landinfo har gått gjennom rapporteringer av voldsepisoder mellom opprørere og politi og sikkerhetsstrukturer i Tsjetsjenia fra nyhetsstedet Kavkazkij-uzel (u.å) i perioden fra og med januar 2010 til og med mars 2011. Rapporteringene viser at vanlige aksjoner som opprørerne retter mot representanter for ordens- og sikkerhetsstyrker kan betegnes som lavintensive geriljaoperasjoner slik som beskytning av kontrollposter, skyting fra bil eller fra andre steder, eksplosjoner som følge av utplasserte bomber, og kasting av håndgranater mot bestemte mål. I tillegg rapporteres det om at representanter for sikkerhets- og ordensstyrker har blitt drept eller skadet i forbindelse med direkte sammenstøt med opprørere. Rapporteringer viser også at politi- og sikkerhetsstyrker har omkommet som følge av å ha utløst landminer som ligger i terrenget, i forbindelse med operasjoner og militære rekognoseringer i fjellområder. Dette er miner som ligger igjen etter den første og den andre tsjetsjenske krigen.

Ifølge en rapport fra Jane's World Insurgency and Terrorism (2011) bruker opprørerne primært håndvåpen, slik som Kalashnikov gevær og Dragunov snikskytter gevær, i tillegg til maskingevær, håndgranater og håndholdte granatkastere (rocket-propelled grenade).

På bakgrunn av gjennomgangen nevnt over fremstår det som at voldshendelsene oftest skjer i distriktene Urus-Martan og Atsjkoi-Martan, men det er også rapporterte hendelser fra områdene Groznyj, Sunzha, Vedenov, Shali, Shatoi, og Gudermes. Ifølge Jane's World Insurgency and Terrorism (2011), foregår de fleste aksjonene til opprørerne i urbane sentre i distriktene Atsjkoi-Martan og Urus-Martan, samt i Groznyj.

Det er Landinfos inntrykk at opprørerne i liten grad retter sine aksjoner direkte mot uskyldige sivile. Dersom sivile rammes, synes dette å være et resultat av de er på feil sted til feil tid. Dette bekreftes av en representant for en kilde som Landinfo har tiltro til (møte, januar 2011). Representanten kjente ikke til at sivile på generelt grunnlag er et mål for opprørerne. I andre delrepublikker i regionen, spesielt i Dagestan, har personer som oppfører seg "vestlig" eller ikke følger en fundamentalistisk retning av islam, blitt utsatt for overgrep fra opprørere. På spørsmål fra Landinfo om dette også skjer i Tsjetsjenia, svarte den samme kilden at imamer som jobber for

²² Tallene på ofre omfatter både drepte og sårede.

²³ Tall for drepte og sårede på begge sider, kan være usikre. Tallene til Kavkazkij-uzel er basert på egen informasjonsinnhenting og på åpne kilder. CSIS baserer seg blant annet mye på tall fra Kavkazkij-uzel i sine rapporter. I likhet med Kavkazkij-uzel, vil Landinfo påpeke at når det gjelder myndighetenes tall på drepte sivile, kan disse være noe høyere enn det som oppgis. Dette er som følge av at myndighetene med jevne mellomrom erklærer drepte etter spesialoperasjoner som opprørere, mens de ifølge slektninger ikke tilhørte opprørerne.

”myndighetsgodkjente moskeer” har vært utsatt for aksjoner. Representanten synes det var vanskelig så si noe om hvor ofte det skjer, men det skjer.

Det har imidlertid vært utilsiktede sivile ofre ved flere selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia. Selvmordsaksjoner er en aksjonsform som opprørerne i økende grad på nytt har tatt i bruk de siste årene.²⁴ Dette var mye brukt av tsjetsjenske opprørere i perioden 2002-2005.²⁵ Det kan se ut som selvmordsbomber de siste årene har vært hyppigst benyttet i Tsjetsjenia. I en sikkerhetsrapport utgitt fra CSIS (Mendelson, Malarkey & Moore) fremgår det at i 2009 var det totalt ti selvmordsbomber i Tsjetsjenia, sammenlignet med fire i Ingusjetia og én i Dagestan. I løpet av 2010 skal det ifølge en artikkel fra nyhetsstedet Kavkazkij-uzel (2011) ha vært tolv selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia, mens det var fem i Dagestan og to i Ingusjetia. Hvorfor det er så mange selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia, sammenlignet med de andre delrepublikkene, er for Landinfo uklart. Én velinformert kilde (e-post, mai 2011) mener at på grunn av det store antallet politi- og sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia, er det mindre rom for opprørerne å operere sammen i grupper. Aksjoner begått av enkeltindivider er derfor enklere å gjennomføre.

Ifølge kilden som er nevnt i avsnittet over var det fem sivile ofre i forbindelse med at en selvmordsbomber sprengte seg selv utenfor en konserthall i Groznyj i juli 2009. Nyhetsstedet RFE/RL (2010a; 2010d) rapporterte om ni drepte sivile i en annen eksplosjon i Groznyj sommeren 2009 (det er uklart om dette var en selvmordsaksjon). Videre ble tre sivile drept i august 2009 i Groznyj (i tillegg til fem politimenn) i forbindelse med at to selvmordsbombere på sykkel sprengte seg selv. I løpet av 2010 var det, i tillegg til en rekke andre mindre aksjoner begått av opprørerne, spesielt to store aksjoner i Tsjetsjenia. I august ble landsbyen til president Kadyrov, Tsentoroi, angrepet av opprørere, og i slutten av oktober ble parlamentet i Groznyj angrepet. I begge aksjonene skal det ha blitt brukt selvmordsbombere. Angrepene synes å ha vært rettet mot å ramme myndighetene, og det synes ikke å ha vært særlig grad av sivile ofre i noen av aksjonene.

Opprørernes bruk av selvmordsbombere kan være religiøst motivert, men de kan også være motivert av at det er en billig og effektiv måte å gjennomføre aksjoner på (al-Shishani, møte i oktober 2010). Mye tyder imidlertid på at slike aksjoner bidrar til at sivilbefolkningen vender ryggen til opprørere, som følge av at sivile i større grad risikerer å bli rammet av slike aksjoner.

Når opprørerne retter sine aksjoner mot mål utenfor Nord-Kaukasus, synes imidlertid målet å være å ramme flest mulig sivile. I 2010, og så langt i 2011, har to store aksjoner blitt gjennomført i Moskva; den ene bestod av to selvmordsbombere på to metrostasjoner i Moskva i mars 2010, og den andre, i januar 2011, i form av en

²⁴ Opprørerne er ingen homogen gruppe. Noen bruker denne typen aksjonsform for å ramme sivile som følge av at de ser på sivile som vantro og samarbeidspartnere til russiske myndigheter, mens andre ikke ønsker å ramme sivile da de ser på disse som sine naboer og venner.

²⁵ Selvmordsbomberne på den tiden var først og fremst kvinner som ble med i opprørsbevegelsen som følge av at deres menn var blitt drept i forbindelse med konflikten. Etter angrepet mot skolen i Beslan i 2004, forsvant av ulike grunner bruken av selvmordsbombere. Fenomenet har imidlertid dukket opp igjen, og i mai 2009 annonserte Doku Umarov at den såkalte *Riyad us-salihin shahid*-brigaden er gjenopprettet. Denne gruppen har tatt på seg ansvaret for en rekke selvmordsaksjoner de siste årene. Det nye nå er at selvmordsbomberne nesten bare begår av menn, og at de også begås av opprørere i de andre Nord-kaukasiske delrepublikkene (Kuchins, Malarkey & Markedonov 2011, s. 12).

selvmordsaksjon i ankomsthallen på Domodedovo-flyplassen i Moskva. Det bør imidlertid bemerkes at det trolig ikke var tsjetsjenske opprørere som stod bak disse angrepene, men opprørere fra henholdsvis Dagestan og Ingusjetia.

Tradisjonelt gjennomfører opprørerne flere aksjoner i sommerhalvåret enn vinterhalvåret. Dette gjelder i Tsjetsjenia, så vel som i de andre Nord-kaukasiske delrepublikkene hvor det er opprørsaktivitet.

4.2 ORDENSSTYRKENE

4.2.1 Antall

Det befinner seg et stort antall politi- og sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia i dag. Dette omfatter både russiske føderale politi- og sikkerhetsstyrker og lokale tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker.

Etter det Landinfo kjenner til befinner det seg føderale sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia i dag. Antallet er imidlertid ukjent. En del av disse er de såkalte interne styrkene/troppene (internal troops), som er underlagt det russiske innenriksdepartementet (MVD)²⁶ og som har vært i Tsjetsjenia på midlertidig basis. Det var meningen at de fleste av disse skulle trekkes ut i forbindelse med den offisielle avslutningen av anti-terroroperasjonen i april 2009, men det ser ikke ut til å ha skjedd (Izvestia 2009; velinformert kilde, e-post mai 2011). Ifølge flere kilder befinner det seg også politi fra andre regioner i Russland i Tsjetsjenia, blant annet OMON-styrker (se fotnote 25) fra andre steder i Russland (Vachagaev 2010d; MVD 2006).

I tillegg finnes bataljoner som formelt sett er underlagt det russiske innenriksdepartementet, men som består av tsjetsjenere. Dette er bataljonene Yug (Sør) og Sever (Nord) (Dzutsev 2011).

Videre har det i løpet av årene vært militære avdelinger direkte underlagt det russiske forsvarsdepartementet, slik som bataljonene Vostok og Zapad (underlagt det russiske forsvars militære etterretning). Begge disse tilhørte den 42nd Motorised Rifle Division, som holder til ved Khankala-basen.²⁷ Vostok og Zapad bestod også av etniske tsjetsjenere. Disse bataljonene ble nedlagt i 2008.

Kadyrov har åpent uttrykket skepsis mot at det sendes politi til Tsjetsjenia fra andre steder i Russland, og mener at pengene heller bør brukes på å ansette flere politimenn i Tsjetsjenia (Vachagaev 2010d).

Antallet tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker er stort. Ifølge Vachagaev (2010d) teller tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker et sted mellom 17 000 og 27 000 mann. Tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker er, som politiet i andre deler av Russland, i

²⁶ Det russiske innenriksdepartementet (MVD) organiserer det uniformerte politiet i Russland. Foruten avdelingen for det uniformerte politiet, omfatter MVD avdelinger for trafikkpoliti, kriminalpoliti, økonomisk kriminalitet og terrorisme. MVD har også vernepliktige soldater, de såkalte innenriksstyrkene. Det finnes videre grupper for spesielle tjenester som hører til under MVD. En av disse gruppene er OMON, som oftest sees i forbindelse med demonstrasjoner. OMON er en av gruppene i de russiske sikkerhetsstrukturene som bekjemper terrorisme. Alle regioner i Russland har avdelinger av OMON. Under MVD ligger også den Føderale Migrasjonstjenesten (FMS), som utsteder pass (Migrationsverket 2011; UK Home Office 2010).

²⁷ Khankala-basen er de russiske styrkenes hovedbase.

all hovedsak underlagt innenriksdepartementet (MVD). Svært mange av de som i dag jobber i politi- og sikkerhetsstyrkene er personer som kjempet mot føderale russiske soldater under den første og den andre tsjetsjenske krigen. Mange er også tidligere geriljakrigere som benyttet seg av amnestier som ble utstedt i løpet av 2000-tallet. Ifølge en rekke kilder som Landinfo har snakket med ved ulike anledninger, slapp geriljakrigere straffeforfølgelse mot at de begynte å jobbe for tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstrukturer.

Som en del av tsjetsjeniseringsprosessen, ble ansvaret for lov og orden, samt antiterroroperasjoner, overført fra russiske til tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer. De fleste tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer ble etablert i perioden 1999 til 2004. Vostok og Zapad (som formelt ligger under det russiske Forsvarsdepartementet – se over) ble etablert, samt det tsjetsjenske OMON. Den største pro-føderale sikkerhetsenheten som ble etablert i denne perioden var den såkalte sikkerhetstjenesten til daværende president Ahmad Kadyrov (*Sluzhba Bezopasnosti*), også kjent som "kadyrovtsyj". Denne sikkerhetstjenesten ble etter Ahmad Kadyrovs død i 2004 omdannet til PPSM-2, som opprinnelig var ment å skulle sørge for sikkerhet i gater og offentlige steder, og *Neftepolk*, som var et organ som skulle vokte oljeinstallasjoner og industrianlegg. I realiteten har begge disse blitt benyttet i såkalte anti-terroroperasjoner (HRW 2009; International Helsinki Federation m.fl 2005; Axis Information and Analysis 2006).

4.2.2 Hvem deltar i aksjoner

Ifølge flere kilder deltar flere ulike politi- og sikkerhetsstrukturer i arbeidet med å pågripe opprørere. Det lokale politiet (ROVD) deltar, det samme gjør mer spesialiserte sikkerhetsstrukturer som PPSM-2, OMON og Neftepolk. Et eksempel på dette er i forbindelse med en aksjon mot huset til en mistenkt opprører i Groznyj i mai 2011. Ifølge myndighetene skal politimenn fra fire ulike politidistrikter (ROVD) i Groznyj ha deltatt, i tillegg til politimenn fra PPSM-2, OMON-styrkene, militære fra Sever-bataljonen, i tillegg til andre enheter (Retwa 2011). Et annet eksempel er fra pågripelsen av en 42 år gammel mann i begynnelsen av november 2010 i Groznyj som var mistenkt for å samarbeide med opprørerne i form av å gi dem mat. Personer fra PPSM-2, politimenn fra Vedenskij ROVD og militære fra Yug-bataljonen skal ha deltatt i pågripelsen, ifølge en kilde i politiet (Ibragimov 2010).

Ifølge en representant for en internasjonal organisasjon (intervju, februar 2010) ledes spesialoperasjoner ikke lenger alene av føderale sikkerhetsstrukturer. Føderale sikkerhetsstrukturer kan imidlertid delta i spesialoperasjoner sammen med tsjetsjensk politi- og sikkerhetsstrukturer.

En rekke kilder opplyser at den tsjetsjenske befolkningen som regel ikke vet hvilke strukturer som pågriper i de enkelte tilfellene. Sikkerhetsstrukturene legitimerer seg vanligvis ikke ved ankomst og beskrives ofte som maskerte.

Bekjempelse av opprørsaktivitet er en høyt prioritert oppgave for tsjetsjensk politi- og sikkerhetsstyrker. I forbindelse med slike pågripelser skjer det grove brudd på menneskerettighetene.²⁸

²⁸ Se Landinfos temanotat om opprørere og personer som bistår opprørerne (2009b) og temanotat om situasjonen for familiemedlemmer (2009a).

4.2.3 Overvåkning fra maktstrukturene og angiveri

En rekke kilder hevder at tsjetsjenske myndigheter overvåker befolkningen. En representant for en internasjonal organisasjon uttrykket det slik i et intervju i 2009: ”Myndighetene er overalt, og følger med på alt som skjer”.

Myndighetene får informasjon om opprørerne også gjennom informanter som samarbeider med dem. Landinfo har hørt om at informasjon gis frivillig, men også som følge av at anholdte personer gir informasjon under tortur, eller blir tvunget til å bli en informant.

Frivillig tysting skjer angivelig også innad i familier. Det stoles i mindre grad enn før på familiemedlemmer, og man har blitt mer varsom med å snakke åpent hjemme. Mye tyder på at tysting styres av løfter om ”belønninger” (ikke nødvendigvis i form av penger), men også som følge av ønske om anseelse hos myndighetene. Dette innebærer at innad i en familie, vil en som jobber for myndighetene kunne angi et familiemedlem som samarbeider med opprørerne. Dette strider med tsjetsjensk kultur som setter lojalitet i familien svært høyt, og er et resultat av år med krig og konflikt (møte med tsjetsjensk kilde, januar 2011; journalist i Kavkazkij-uzel, møte mai 2011; RFE/RL 2011c; Ivanov 2011b).

4.2.4 Utenomrettslige arrestasjoner/anholdelser av uskyldige

Tallene på antall drepte og pågrepne opprørere som presenteres av myndighetene, herunder både tsjetsjenske og russiske føderale myndigheter, varierer noe, og det er usikkert hvilke tall som faktisk stemmer. Ifølge det tsjetsjenske innenriksdepartementet, skal 87 opprørere ha blitt drept og 220 opprørere og personer som har samarbeidet med dem, ble pågrepet i løpet av 2010.^{29 30} Tallene på antall drepte og pågrepne opprørere for 2010 som ble presentert av ledelsen av russiske føderale styrker i Tsjetsjenia i desember 2010, var imidlertid noe lavere enn tallene presentert av tsjetsjenske myndigheter (80 drepte og 180 pågrepet). Ifølge en ikke navngitt kilde i den føderale militære ledelsen i Tsjetsjenia (”Military Commandant of Chechnya”) skyldes avviket at tsjetsjensk politi og sikkerhetsstyrker har en tendens til å overdrive tallene på drepte og pågrepne, for å gjøre et godt inntrykk på president Kadyrov. Den samme kilden opplyser at kulturen med å ”belønne gode resultater” i form av penger og gaver, bidrar til dette (Ivanov 2011b). Systemet med å ”belønne” personer innenfor tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker for gode resultater, er noe som også har blitt fortalt av andre kilder.

Slik Landinfo forstår det, risikerer ikke hvem som helst å bli pågrepet, mistenkt for å tilhøre, eller samarbeide, med opprørerne. Det må noe til. Terskelen synes imidlertid å være lav for å mistenke noen for å samarbeide. Dette bekreftes av flere kilder som Landinfo har snakket med (journalist i Kavkazkij-uzel, møte mai 2011; representanter for Interregional Committee Against Torture, møte juni 2011; tsjetsjensk kilde, møte januar 2011). Dersom noen har en mistenkelig atferd, som for eksempel at de kjøper inn store mengder av mat, kan dette vekke mistanke da det kan

²⁹ Det er ikke definert hvem ”personer som har samarbeidet med opprørerne” omfatter, men det er trolig personer som har bistått opprørerne.

³⁰ I løpet av de første tre månedene av 2011 skal 21 opprørere ha blitt drept og 60 mistenkte opprørere, og deres samarbeidspartnere, ha blitt pågrepet (Ibragimov 2011).

gi grunnlag for å tro at man bistår opprørerne. Det å ofte jakte i skogen, eller plukke ramsløk i skogen, har også blitt nevnt som grunn for mistanke. Dette kan alene være på grunn av at myndighetene har kjennskap til at de har vært ”i skogen”, ikke nødvendigvis fordi de har ”støtt på”, eller hatt kontakt med, opprørere der. Det å kritisere myndighetene, for eksempel på chatprogrammer på internett, kan likeledes danne grunnlag for mistanke.

Et konkret eksempel som illustrerer at det skal lite til for å bli mistenkt for å samarbeide med opprørerne, er en drosjesjåfør som ble stoppet av tre opprørere som ønsket skyss. Opprørerne ble senere pågrepet, og oppgav navnet på drosjesjåføren. Drosjesjåføren ble pågrepet, mistenkt for å samarbeide med opprørerne. Et annet eksempel som har blitt referert til Landinfo (begge eksemplene er fortalt av kilde som Landinfo har tiltro til, januar 2011) omhandler en tannlege som har gitt tannlegehjelp til en amnestert opprører. Den amnesterte opprøreren ble senere pågrepet, og under avhør, ble navnet til tannlegen oppgitt. Landinfos kilde er bekymret for hva som vil skje med tannlegen, ettersom myndighetene vil mene at han sitter på nyttig informasjon for dem. Landinfo har også blitt fortalt at leger i Tsjetsjenia er generelt redde for å gi dokumentasjon på at personer har blitt utsatt for tortur, da dette kan gi dem problemer.

Personer som tidligere har vært anholdt, og deretter løslatt (enten som følge av bestikkelser, fordi myndighetene ikke hadde noe på dem, eller at de er frikjent), kan også bli pågrepet på nytt. Kildene Landinfo har vært i kontakt med (representant for en internasjonal menneskerettighetsorganisasjon, e-post 2010; representant for en russisk menneskerettighetsorganisasjon, e-post 2010) vurderer sannsynligheten for ny pågrepelse som relativt høy. Dette er personer som politiet holder øye med, og som det er lett å fabrikke en sak mot. De samme kildene opplyser at personer som har blitt dømt og sonet straff for brudd på straffebestemmelser knyttet til opprørsrelaterte forhold, vil kunne risikere å bli pågrepet på nytt. Bakgrunnen for dette er at en person som tidligere har vært medlem av en opprørsgruppe, alltid vil være en ”upålitelig” person i myndighetenes øyne.³¹

I forbindelse med tjenestereise i 2009, samt i diverse rapporter de siste årene, har det vært redegjort for situasjonen til familiemedlemmer til opprørerne. Tsjetsjenske myndigheter har i en rekke offentlige opptredener direkte ansvarliggjort familiene til opprørere for opprørernes handlinger. Reaksjoner som har avstedkommet som følge av denne ansvarliggjøringen omfatter ildspåsettelse av familiemedlemmers hus, samt ulike typer trakassering, anholdelser, ransaking av hus og forsvinninger (HRW 2009; Landinfo 2009a).

Eksempelvis har Landinfo sett flere rapporterte tilfeller av at medlemmer innad i samme familie blir pågrepet som følge av at det har vært en opprører i familien. Et eksempel fremgår av Memorials (2011a) kvartalsrapport fra høsten 2010. Den 15. september 2010 ble Said-Arbi Mazhaevich Tsuraev pågrepet av myndighetspersoner i Atsjkoi-Martan. Slektningene fikk ikke kontakt med ham før han ble overført til varetekt i Groznyj. Der ble han tiltalt etter russisk straffelov § 208 (deltagelse i illegal væpnet gruppe). Ifølge Said-Arbis slektninger hadde han ingen tilknytning til opprørerne, men jobbet i byggebransjen. Ifølge Memorial ble familien ”merket” som

³¹ Se også Landinfo (2010).

følge av at Said-Arbis nevø, Ortsa Said-Akhmedovitsj Tsuraev, tilsluttet seg opprørerne i 2009. I august 2009 ble to slektninger av Ortsa og Said-Arbi, pågrepet, torturert og bedt om å underskrive dokumenter. Slektinger klarte å få løslatt dem. I august 2010 forsvant en annen slektning, Imran Tsuraev, og hans fetter, Anzor Said-Akhmedovitsj Tsuraev. Slektingene ble informert fra myndighetspersoner at de to sistnevnte skal ha tilsluttet seg opprørerne. Et annet eksempel (Memorial 2011b) er pågripelsen av Said Beslanovich Sigauri 2. mars 2011. Ifølge Memorial skal Said ha ringt slektninger og informert om at han befant seg hos politiet i Sunzhenskij-distriktet. Politiet i Sunzhenskij kjente imidlertid ikke til at Said befant seg der. Den samme dagen ble Suids bror, Arbi, drept i forbindelse med en spesialoperasjon i Leninskij-distriktet i Tsjetsjenia. Arbi skal siden sommeren 2010 ha vært under overvåkning av myndighetene, som følge av at han noen måneder hadde oppholdt seg andre steder i Russland, i forbindelse med medisinsk behandling for en øyesykdom. Myndighetene skal med jevne mellomrom ha oppsøkt familien og spurt hvor Arbi hadde oppholdt seg.

Som tidligere nevnt rapporteres det om at myndighetene etter spesialoperasjoner uttaler at de drepte eller pågrepne var antatte opprørere, mens slektinger til de drepte/pågrepne hevder det motsatte.

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Akaev, V. (2010). The Conflict between Traditional Islam and Wahabism in the North Caucasus: Origins, Dynamics and the Means for its Resolution. I: Wilhelmsen, J. og Fatland, E. (Red.), *Chechen Scholars on Chechnya*. Oslo: NUPI. Tilgjengelig fra <http://www.nupi.no/Publikasjoner/Boeker-Rapporter/2010/Chechen-Scholars-on-Chechnya> [lastet ned 23. mars 2011]
- Axis Information and Analysis (2006, 13. juli). *Dossier: Chechen Security Forces 2000-2006*. Axis Information and Analysis. Ikke lenger tilgjengelig på internet.
- CSIS, dvs. Center for Strategic and International Studies (2008). *Violence in the North Caucasus. Trends since 2004*. Washington, DC: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/media/csis/pubs/081118_violence_in_the_north_caucasus.pdf [lastet ned 7. juni 2011]
- Dzutsev, V. (2010, 30. juli). Kadyrov's Forces Accused of Aiding the Insurgency and Obstructing Federal Forces. *North Caucasus Analysis*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=36684 [lastet ned 18. mai 2011]
- Fuller, L. (2007a, 1. november). Is North Caucasus Resistance Still Serious Threat? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/article/1079059.html> [lastet ned 15. mars 2011]
- Fuller, L. (2007b, 1. februar). Who is out to Discredit the Chechen Police, and Why? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/article/1074447.html> [lastet ned 15. mars 2011]
- Hahn, G. (2010, 30. oktober). *Islam, Islamism and Politics in Eurasia Report No. 28*. California: Monterey Institute for International Studies, Monterey Terrorism Research and Education program (MonTREP). Tilgjengelig fra <http://www.miis.edu/academics/faculty/ghahn> [lastet ned 29. mars 2011]
- Hahn, G. (2011, 13. januar). *Islam, Islamism and Politics in Eurasia Report No. 32*. California: Monterey Institute for International Studies, Monterey Terrorism Research and Education program (MonTREP). Tilgjengelig fra <http://www.miis.edu/academics/faculty/ghahn> [lastet ned 22. mars 2011]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2009). *What Your Children Do Will Touch Upon You*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/reports/2009/07/02/what-your-children-do-will-touch-upon-you-0> [lastet ned 20. mai 2011]
- Ibragimov, M. (2010, 4. november). V Tsjetsjne zaderzjan mestnyj zjitel, podozrevaemyj v posobnitsjestbe boevikam [I Tsjetsjenia ble en lokal innbygger arrestert, mistenkt for å være opprører]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/176522/> [lastet ned 20. mai 2011]

- Ibragimov, M. (2011, 21. april). MVD Tsjetsjni: S natsjala goda v respublike ubito svysje 20 boevikov [MVD Tsjetsjenia: i republikken har det ved årets begynnelse blitt drept over 20 opprørere]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/184114/> [lastet ned 3. juni 2011]
- IHF, dvs. International Helsinki Federation for Human Rights, Norwegian Helsinki Committee, Center "Demos", Memorial (2005, 24. november). *In a Climate of Fear. "Political process" and Parliamentary Elections in Chechnya*. Wien: IHF. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IHF,,RUS,,46963aff0,0.html> [lastet ned 20. mai 2011]
- Izvestia (2009, 27. mars). MVD obesjtsjaet vyvesti iz Tsjetsjni 20 tysjatsj voennoclyzjasjstikh [MVD lover å trekke ut 20, 000 soldater fra Tsjetsjenia]. *Izvestia*. Tilgjengelig fra <http://auto.izvestia.ru/news/news200797> [lastet ned 4. mai 2011]
- Ivanov, A. (2011a, 5. mars). Ramzan Kadyrov approved as head of Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/16318/> [lastet ned 11. mars 2011]
- Ivanov (2011b, 3. januar). Power agents data on militant's losses in Chechnya differs significantly. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/15719/> [lastet ned 25. mai 2011]
- Kavkazkij-uzel (2011, 24. januar). Armed confrontations in Northern Caucasus: 1710 victims in 2010. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/15913> [lastet ned 16. mars 2011]
- Kavkazkij-uzel (u.å). Tsjetsjnja posle KTO: voina ne znakontsjena [Tsjetsjenia etter CTO: krigen er ikke fullført]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://chechnya.kavkaz-uzel.ru/articles/155726> [lastet ned 13. april 2011]
- Kavkaz Center (2010, 8. mars). Caucasus Emirate's Emir Dokka Abu Usman: "We will liberate the Krasnodar Territory, Astrakhan and the Volga lands...". *Kavkaz Center*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkazcenter.net/eng/content/2010/03/08/11569.shtml> [lastet ned 22. mars 2011]
- Kuchins, C., Malarkey, M. & Markedonov, S. (2011. 31. mars). *The North Caucasus. Russia's Volatile Frontier*. Washington, DC: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/110321_Kuchins_NorthCaucasus_WEB.pdf [lastet ned 1. april 2011]
- Landinfo (2009a, 20. august). *Situasjonen for tsjetsjenske opprøreres familiemedlemmer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/986/1/986_1.pdf [lastet ned 31. mai 2011]
- Landinfo (2009b, 8. september). *Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår dem*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1003/1/1003_1.pdf [lastet ned 30. mars 2011]

- Landinfo (2010, 24. august). *Pågrepelser etter løslatelse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1379/1/1379_1.pdf [lastet ned 30. mai 2011]
- Laurén, A.L (2009). *I bergen finns inga herrar. Om Kaukasien och dess folk*. Helsingfors: Söderströms.
- Jamestown Foundation (2010a, 14. februar). *Upsurge in Violence in Chechnya Since the Counter-Terrorism Operation's Official End*. *Eurasia Daily Monitor* 7 (30). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36040&tx_ttnews%5BbackPid%5D=484&no_cache=1 [lastet ned 3. mai 2011]
- Jamestown Foundation (2010b, 30. september). *Analysts debate the nature of the split within Caucasus Emirate*. *North Caucasus Analysis* 11 (6). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/nca/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36975&tx_ttnews%5BbackPid%5D=423&no_cache=1 [lastet ned 28. mars 2011]
- Jamestown Foundation (2010c, 8. oktober). *Chechen Rebel Field Commanders Renounced Loyalty Oath to Doku Umarov*. *Eurasia Daily Monitor* 7 (182). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37012&tx_ttnews%5BbackPid%5D=484&no_cache=1 [lastet ned 28. mars 2011]
- Jane's Islamic Affairs Analyst (2010, 8. desember). *Chechen group suffer split personality*. Jane's Islamic Affairs Analyst. [Elektronisk abonnementstjeneste]
- Jane's World Insurgency and Terrorism (2011, 23. juni). *Imarat Kavkaz*. Colorado: IHS Jane's. [Elektronisk abonnementstjeneste]
- Malarkey, M. & Moore, L. (2010, 2. september). *Summer 2010, Not Just a Chechen Conflict*. Washington, DC: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/100902_Violence_in_the_North_Caucasus_Summer_2010.pdf [lastet ned 18. april 2011]
- Markedonov, S. (2010a, 2. mai). *War without end*. *Prague Watchdog*. Tilgjengelig fra <http://www.watchdog.cz/?show=000000-000024-000004-000029&lang=1> [lastet ned 30. mars 2011]
- Markedonov, S. (2010b, november). *Radical Islam in the North Caucasus*. Washington, DC: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/101122_Markedonov_RadicalIslam_Web.pdf [lastet ned 23. mars 2011]
- McGregor A. (2006, 2. juni). *Islam, Jamaats and the Implications for the North Caucasus – Part 1*. *Terrorism Monitor* 4 (11). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/gta/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=789&tx_ttnews%5BbackPid%5D=181&no_cache=1 [lastet ned 28. mars 2011]
- Memorial (2010). *System of Impunity in the North Caucasus 2009-2010 – How does it function?* Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/eng/news/2010/10/18/doc.pdf> [lastet ned 16. mars 2011]
- Memorial (2011a, 26. januar). *The situation in the zone of conflict in the North Caucasus: an evaluation by human rights activists*. *Autumn 2010*. Moskva:

Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/2011/03/03/0303111.pdf> [lastet ned 31. mai 2011]

- Memorial (2011b, 10. mars). *Chechnya: abduction of a university student*. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/eng/news/2011/03/10/1003111.html> [lastet ned 31. mai 2011]
- Mendelson, S., Malarkey, M. & Moore, L. (2010, 14. januar). *Violence in the North Caucasus. 2009: A Bloody Year*. Washington, DC: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/100114_Violence_NorthCaucasus_2009optimize.pdf [lastet ned 01. april 2011]
- Migrationsverket (2011, 25. februar). *Landprofil Ryssland*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/110225402.pdf> [lastet ned 14. juli 2011]
- MVD, dvs Det russiske innenriksministeriet (2006, 20. juni). 150 OMON Officers to Maintain Public Safety and Order During G8 Heads of State Meeting in St. Petersburg. MVD. Tilgjengelig fra <http://eng.mvdrf.ru/news/2536/> [lastet ned 20. mai 2011]
- Norges ambassade i Russland (2011, 18. januar). *Sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia 2010*. Moskva: Norges ambassade i Russland.

Rapporten er unntatt offentlighet og kun internt tilgjengelig i Landdatabasen under Russland/Tsjetsjenia/Begrenset adgang.

- Retwa (2011). Ingush fighter killed in Groznyj. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://retwa.com/home.cfm?articleId=11311> [lastet ned 19. mai 2011]
- Ria Novosti (2010, 16. juni). Kadyrov says some 50-60 militants still active in Chechnya. *Ria Novosti*. Tilgjengelig fra <http://en.rian.ru/russia/20100616/159452142.html> [lastet ned 22. mars 2011]
- RFE/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2010a, 29. august). Twelve Suspected Rebels Reported Killed in Chechnya. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Twelve_Suspected_Rebels_Killed_In_Chechnya/2140449.html [lastet ned 13. april 2011]
- RFE/RL (2010b, 8. oktober). Chechen Insurgency Commanders Appeal to Compatriots. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Chechen_Insurgency_Commanders_Appeal_To_Compatriots/2184841.html [lastet ned 28. mars 2011]
- RFE/RL (2010c, 26. oktober). Russia's Deputy Prosecutor calls for Vetting All North Caucasus Police. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Russias_Deputy_Prosecutor_Calls_For_Vetting_All_North_Caucasus_Police/2201903.html [lastet ned 30. mars 2011]
- RFE/RL (2010d, 29. oktober). Death Toll in Groznyj Parliament Attack May Have Been Far Higher. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Death_Toll_In_Groznyj_Parliament_Attack_May_Have_Been_Far_Higher/2204693.html [lastet ned 13. april 2011]

- RFE/RL (2010e, 3. november). Preliminary Chechen Census Findings Unveiled. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Preliminary_Chechen_Census_Findings_Unveiled/2209723.html [lastet ned 10. mars 2011]
- RFE/RL (2011a, 17. mars). Remembering Mansur. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/caucasus_report_remembering_mansur/2341725.html [lastet ned 22. mars 2011]
- RFE/RL (2011b, 14. februar). Chechnya's Youngest Insurgents. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/chechnya_youngest_insurgents/2308952.html [lastet ned 22. mars 2011]
- RFE/RL (2011c, 16. mai). When "Runners" Turn Snitch: FSB Targets North Caucasus Insurgency Support Personnel. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/runners_snitch_fsb_targets_north_caucasus_insurgency/24176439.html [lastet ned 25. mai 2011]
- RFE/RL (2011d, 22. april). Legendary Arab Commander reported Killed in Chechnya. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/legendary_arab_commander_reported_killed_in_chechnya/9502477.html [lastet ned 8. juni 2011]
- RIA Novosti (2010, 17. august). Russia's Medvedev orders total mine clearance in Chechnya. *RIA Novosti*. Tilgjengelig fra <http://en.rian.ru/russia/20100817/160235389-print.html> [lastet ned 3. mai 2011]
- Sadulayev, G. (2009, 23. september). Death by starvation. *Prague Watchdog*. Tilgjengelig fra <http://www.watchdog.cz/?show=000000-000024-000002-000023&lang=1> [lastet ned 30. mars 2011]
- Schaefer, R.W (2011). *The Insurgency in Chechnya and the North Caucasus. From Gazavat to Jihad*. Santa Barbara, California: Praeger.
- UK Home Office (2010, 11. november). *Russia. Country of Origin Information Report*. Croydon: UK Home Office. Tilgjengelig fra <http://landdatabasen/Tidligere%20Sovjetrepublikker/Russland/Filarkiv/COI%20Report%20Russia%20November%202010.doc> [lastet ned 19. mai 2011]
- Umarova, A. (2007, 11. januar). Chechnya: Mountain Terror. *Institute for Peace and War Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/chechnya-mountain-terror> [lastet ned 21. mars 2011]
- Vachagaev, M. (2005, 5. april). Evolution of the Chechen Jamaat. *North Caucasus Analysis* 6 (14). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=2859 [lastet ned 28. mars 2011]
- Vachagaev, M. (2006). *The Chechen Resistance: Yesterday, Today and Tomorrow*. Jamestown Foundation. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/fileadmin/Recent_Reports/Trans_and_Speaker_NCC_09142006/Vachagaev-14Sep06.pdf [lastet ned 15. juni 2011]

- Vachagaev, M. (2010a, 30. juli). Caucasus Emirate Leader Chooses a Successor. *Eurasia Daily Monitor* 7 (147). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=36693&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=593dea7124 [lastet ned 30. mars 2011]
- Vachagaev, M. (2010b, 6. august). "Palace Coup" Reveals Split between Umarov and Rebel Commander Aslanbek Vadalov. *Eurasia Daily Monitor* 7 (152). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36725&tx_ttnews%5BbackPid%5D=484&no_cache=1 [lastet ned 22. mars 2011]
- Vachagaev, M. (2010c, 27. august). Chechen Fighters Hold their Ground Against Kadyrov. *North Caucasus Analysis* 11 (0). Ikke lenger tilgjengelig på Jamestown.
- Vachagaev, M. (2010d, 15. september). Kadyrov Refuses Police Units from Regions Beyond Chechnya. *North Caucasus Analysis*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/nca/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36852&tx_ttnews%5BbackPid%5D=423&no_cache=1 [lastet ned 18. mai 2011]
- Vachagaev, M. (2010e, 21. oktober). Factional Divisions within the Chechen Separatist Movement. *Eurasia Daily Monitor* 7 (190). Tilgjengelig fra
- Vachagaev, M. (2011, 31. mai). A Profile of Tarkhan Gaziev: The Third man in Chechnya's Rebel Troika. *Jamestown Foundation*. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=37990&tx_ttnews%5BbackPid%5D=13&cHash=5380ffefdd1628f8d048eachbc1067cbb [lastet ned 8. juni 2011]
- Wordpress (u.å). Caucasus Emirate. *Wordpress*. Tilgjengelig fra <http://alibabaghanoush.wordpress.com/caucasus-emirate/> [lastet ned 29. mars 2011]
- Yarlykapov, A. (2007, 5. juni). Separatism and Islamic extremism in the ethnic republics of the North Caucasus. *Russian Analytical Digest* 22. Tilgjengelig fra <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?fecvnodeid=110627&ord588=grp1&fecvid=33&ots591=0C54E3B3-1E9C-BE1E-2C24-A6A8C7060233&lng=en&id=31618> [lastet ned 14. juni 2011]
- Wikipedia (sist endret 2. mai 2011). *Nogais*. Tilgjengelig fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Nogais> [lastet ned 6. juli 2011]

Muntlige kilder

- Velinformert kilde. E-post 2. mai 2011.
- Internasjonal organisasjon, v/ representant. Intervju, juni 2009 og februar 2010.
- Interregional Committee Against Torture. Møte, juni 2011.
- Journalist i Kavkazkij-uzel. Møte, mai 2011.

- Malashenko, Aleksej. Forsker ved Carnegie Endowment Moskva. Intervju juni 2009.
- Al-Shishani, Murad Batal. Møte i London, 29. oktober 2010, i Landinfo 24. mars 2011
- Tsjetsjensk kilde. Møte januar 2011.

